

NYT OM

ARBEJDERMUSEET

Arbejderbevægelsens bibliotek & arkiv

FORSIDEFOTO:

I anledning af 75 året for Danmarks befrielse den 4. Maj 1945 inviterer Arbejdermuseet til et gensyn med en af det 20. århundredes mest betydningsfulde danske tegnere, Anton Hansen.

Arbejdermuseet

Rømersgade 22, 1362 København K. Tlf. 33 93 25 75. Mail: am@arbejdermuseet.dk

Åbent alle ugens dage kl. 10 – 16, onsdag dog åbent til kl. 19.

Lukket den 24.- 26. dec., 31. dec. og 1. januar.

Arbejdermuseets Venner

mail: venneforening@arbejdermuseet.dk

Café & Øl-halle "1892"

Tlf. 33 33 00 18, mail: cafeogaelhalle@arbejdermuseet.dk.

Læs mere om museum, venneforening og café på: www.arbejdermuseet.dk

NYT OM ARBEJDERMUSEET udgives af Arbejdermuseets Venner.

REDAKTION: Gunda Sjøberg, Bendt Thuesen, Søren Bak-Jensen, Lise Thorsen (ansv.)

LAYOUT OG TRYK: Nana Keiding og Ihle Grafisk Produktion. Oplag: 2.000 ex. ISSN nr. 0907-0753

BLADET UDKOMMER: 15. jan., 15. april og 15. sept. med deadline en måned før.

MATERIALE SENDES TIL: redaktør Lise Thorsen på lisethorsen@gmail.com

FOTOS: Arbejdermuseet når intet andet er angivet.

SAMMEN ER VI STÆRKE

► AF SØREN BAK-JENSEN, DIREKTØR FOR ARBEJDERMUSEET

Denne tekst er skrevet i en helt usædvanlig situation. Nemlig i starten af den nedlukning, der har ramt store dele af det danske samfund som følge af myndighedernes tiltag for at bremse smitten med coronavirus, COVID-19.

Det er kun få mennesker i dag, der har oplevet meddelelser på linje med den, som Statsminister Mette Frederiksen gav om aftenen onsdag d. 11. marts 2020: Danmark lukker ned. Hold jer hjemme, hvis I ikke løser kritiske arbejdsfunktioner i samfundet. I skrivende stund til og med 27. marts. Men hvem ved hvad beskeden er, når dette blad når medlemmerne af Arbejdermuseets Venner i midten af april? Forhåbentlig er sundhedssituationen forbedret og restriktionerne lempet, til gavn for både lønmodtagere, virksomheder og samfundet generelt. Men det er også meget muligt, at vi er gået ind i anden måned af nedlukningen.

Situationen rammer kultursektoren hårdt. Og derfor også Arbejdermuseet. Museet, der ellers kun har fem årlige lukkedage, har nu været lukket i ugevis. Tømt for vennepar, familier, tillidsrepræsentanter på kursus og ikke mindst børn og unge, der som del af deres undervisning gør brug af Arbejdermuseets prisvindende undervisningstilbud om hvordan gode løn- og arbejdsvilkår, tryghed og velfærd for alle og omsorg for de svageste ikke bare er noget,

Et sørgeligt syn: Arbejdermuseets fantastiske festsal har stået tom dag efter dag.

der kommer af sig selv. Og det netop i en situation, hvor det samfund og fællesskab, der er bygget op med arbejderbevægelsen som den centrale faktor, skal stå sin mest alvorlige prøve siden Anden Verdenskrig. Og i en situation, hvor der er behov for at alle i særlig grad udviser samfundssind, som Statsministeren også sagde. Sjældent har der været mere behov for at kende til den historie og til at tænke over hvad den betyder.

Alvorlige økonomiske konsekvenser for museet

Men som det er nu kan det møde med historien altså ikke foregå i Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning i Rømersgade. Det må ske andre steder. Arbejdermuseet har gennem det seneste år arbejdet på at styrke de digitale undervisningstilbud til skoler og ungdomsuddannelser og har for nylig lanceret den web-baserede læringsplatform "History to go". Her stilles nogle af de vigtigste materialer fra Arbejdermuseets samlinger af arkiv-, biblioteks- og museumsmateriale til rådighed i en ramme, hvor undervisere og elever let kan integrere arbejderhistorien i undervisningen eller gå på opdagelse på egen hånd. Fra etableringen af den tidlige arbejderbevægelse i 1870'erne, over Kanslergadeforliget i 1933, til 1970'ernes protestbevægelser mod krig og ulighed og for fred og solidaritet. Alt sammen historier, der vidner om vigtigheden af engagement, af kamp. Men mest af alt fortæller disse begivenheder om, at mens vi hver især står udsatte og magtesløse når verden tager uventede drejninger, så er vi stærke når vi står sammen. Det er i fællesskab, at vi kan forandre vores verden, gribe de muligheder som viser sig, og modstå de trusler, som opstår når vi mindst venter dem.

Arbejdermuseet fortæller historier om hvordan arbejderbevægelsen gennem 150 år og i alle sine forgreninger har skabt denne type fællesskaber. Meget tyder på, at der nu følger sig et nyt kapitel til den historie, nemlig om hvordan fællesskaber-

ne er nødt til at tage nye former for at imødegå en ny udfordring.

I denne situation er det nemlig ved at holde os fra hinanden, at vi bedst passer på det, som vi har sammen. Så selvom det er trist og usædvanligt at se Arbejdermuseets enestående festsal stående tom dag efter dag, så er det måske det bedste billede på fællesskabets styrke. Vi holder os fra hinanden og udviser samfundssind – netop fordi vi ved at det er fællesskabet, der skal bære os igennem. Det vil det også være, når risikoen for smitte er aftaget og vi igen kan lukke dørene op til Arbejdermuseet. Nedlukningen har alvorlige økonomiske konsekvenser for institutionen, og de vil kunne mærkes i lang tid. Derfor håber vi, at alle til den tid vil bruge lejligheden til at lægge vejen forbi Rømersgade og Arbejdermuseet, måske med alle de familiemedlemmer, venner og arbejdskolleger, som vi har måttet undvære samværet med. Pas godt på Jer selv.

Og vi ses på Arbejdermuseet!

Kære medlem

Arbejdermuseets Venneforenings blad udkommer denne gang i en noget mindre udgave, end det plejer. Det skyldes, at situationen omkring Corona-virussen har betydet, at museet har måttet lukke ned og arrangementer aflyses. Af samme grund har det heller ikke været muligt for foreningen at planlægge arrangementer i den nærmeste fremtid. Vi beklager, men glæder os allerede til at vende tilbage til normalen senere i år.

*Med venlig hilsen
Bestyrelsen*

ANTON HANSEN – STEMNINGER FRA BESÆTTELSEN

► AF HENNING GRELLE OG LINDA NØRGAARD ANDERSEN

Mørklægning, varemangel og drab på åben gade!

I anledning af 75 året for Danmarks befrielse den 4. Maj 1945 inviterer Arbejdermuseet til et gensyn med en af det 20. århundredes mest betydningsfulde danske tegnere, Anton Hansen.

Den 4. Maj 1945 kl. 20.36 lød befrielsesbudskabet fra BBC's dansksprogede nyhedsudsendelse. Fem års besættelse var slut. Og i minutterne efter strømmede børn og voksne, unge og ældre ud på gaderne overalt i Danmark. Her faldt de hinanden om halsen, brændte mørklægningsgardiner og fejrede afslutningen på det, der blev kaldt de fem forbandede år.

For tegneren Anton Hansen havde besættelsen haft store personlige konsekvenser. Den tyske besættelsesmagt indførte allerede fra den 9. april censur og forbud mod anti-tysk propaganda, og den 10. april 1940 blev Anton Hansen fyret fra Social-Demokraten, avisen der havde været hans arbejdsplads gennem 15 år.

Denne skæbne delte han med en række andre bladtegnere ved danske aviser. Uden fast ansættelse ernærede han sig under besættelsen som illustratør af eventyr og tegnede for flere illegale blade heriblandt "Danske Tidende" og "Muldvarpen". Men nu hvor Danmark atter var frit meldte han sig straks under fanerne hos journalisten og friheds-

Helten Hipo

Lytter-stikkeren i S-banen

kæmperen Børge Outze. Outze havde i 1943 stiftet det illegale nyhedsbureau Information, og nu ønskede han at gøre Information til dagblad.

Husker De?

Hos Information gik Anton Hansen i gang med at realisere projektet "Husker De?" – en serie tegninger som blev bragt i Information på side 2 næsten dagligt fra den 30. maj og frem til den 31. August samme år. Serien byggede på skitser Anton Hansen havde tegnet i sin dagbog under krigen og

alle 56 formidlede besættelseshverdagen og dens stemninger. Blandt motiverne er stikkeren, der lytter med i sporvognen, baggårdene hvor der vogtes over vasketøj og hvor den sidste pibe ægte tobak nydes. På offentlige pladser kører tyske tanks, mens herrefolket marcherer og der afholdes razzia midt på gaden.

En hverdag i krigens skygge

Som beskuer i dag er det svært ikke at blive dybt rørt af tegningerne og deres formidling af det af-

Razzia på åben gade

savn, den usikkerhed og ikke mindst den frygt der satte et livslangt præg på de danskere, der gennemlevede besættelsen og dens konsekvenser.

Samtidig er disse tegninger en helt unik formidling af besættelsen. Her handler det ikke om politikerne, dilemmaerne knyttet til samarbejde med eller mod besættelsesmagten og stormagternes spil. Det er hverdagen og det indblik heri, som er så svært at finde i datiden grundet den strenge pressecensur. Og derfor er vi utrolig stolte over at Arbejdermuseet kan udstille disse tegninger og dermed formidle en vigtig dimension af besættelsestidens historie.

At tegningerne også gjorde indtryk i datiden vidner Børge Outzes beskrivelse af tegningerne om. I en lille skitsebog med tegningerne samlet udgivet af Information i 1946 skriver Børge Outze; "Meget få mestrer den sorte kunst bedre end Anton Hansen, der har været med til at gøre bladtegning til kunst i Danmark. Og få er som han bevidste og vidende i deres kunstneriske arbejde. Som Luther slynger han en blækflaske mod alt djævelskab, og resultatet bliver andet end blækklatter. Disse dagbogsblade fra krigens dage fastholder stemninger, man kender igen som ægte. De er i pagt med den evne til at se tilværelsens latterligheder og lyspunkter som bar os gennem de onde år".

FAKTA OM UDSTILLINGEN:

OBS: Udstillingen var planlagt til at åbne den 4. April 2020 og vare indtil den 3. Januar 2021. Pga. museets midlertidige nedlukning er det for øjeblikket uvist, hvornår udstillingen åbner.

Udstillingen kan opleves på balkonen i festsalen. Vær derfor opmærksom på at den kan være lukket visse dage grundet arrangement i festsalen. Ring meget gerne på 33 93 25 75 inden dit besøg, så du kan sikre dig at festsalen er åben.

ARBEJDERMUSEETS VENNER

GENERALFORSAMLINGEN UDSAT

Årets generalforsamling i Arbejdermuseets Venneforening, som skulle have været afholdt søndag den 15. marts, måtte desværre udsættes pga. Corona-situationen. Det betyder, at bestyrelsen fortsætter i sin hidtidige form, indtil vi kan afholde en ny generalforsamling.

Datoen for generalforsamlingen vil blive annonceret på vores Facebookside 'Arbejdermuseets venner', på [www. Arbejdermuseet.dk](http://www.Arbejdermuseet.dk) og på mail.

KJELD OLESENS ARKIV ER REGISTRERET

► AF IDA HVIDBERG LØKKE, PRAKTIKANT

I efteråret 2019 var socialdemokrat og tidligere toppolitiker Kjeld Olesen på besøg i Taastrup for at sørge for en afsluttende aflevering til sit privatarkiv hos ABA. Olesen bestred flere ministerposter i både Jens Otto Krag's og Anker Jørgensen's regeringer i 70'erne og 80'erne, bl.a. som forsvarsminister fra 1971 til 1973 og som udenrigsminister fra 1979 til 1982. Dertil kommer posten som næstformand i Socialdemokratiet i årene 1971-1981.

Arkivet indeholder materiale fra en vigtig og interessant tid i dansk udenrigspolitik, en tid præget af kold krig og med begivenheder som NATO's dobbeltbeslutning i forhold til spørgsmålet om opstilling af mellemdistanceraketter i Vesteuropa.

Arkivet indeholder manuskripter, taler, notater, breve, fotos og notesbøger, udskrifter af udenrigsministerens kalender, samt en omfattende samling artikler fra hele Olesens karriere. Der er materiale fra midten af 1950'erne og frem til i dag.

Det er tydeligt i arkivet at Olesens holdninger til international afspænding og nedrustning har været gennemgående i karrieren. Især i sin sidste tid i politik engagerede han sig særligt i bevægelsen mod atomprøvesprængninger og sejlede i den forbindelse med Greenpeace på aktion i Stillehavet for at demonstrere mod de franske sprængninger

ved øen Moruroa. I Olesens arkiv findes skriftlige kilder og fotos fra aktionen, i hvilke han beskriver sit engagement og sine tanker om at være afsted, mødet med det franske militær og turens udfald.

Minister og sømand

Med til Kjeld Olesens arkiv hører også fortællingen om toppolitikerens, som forlod den politiske scene og vendte tilbage til sin gamle hverv som sømand – og tog styrmandseksamen i en alder af 62. Kjeld Olesen, som voksede op på Nørrebro og gik på søfartsskolen efter realeksamen, blev uddannet indenfor shipping i begyndelsen af 50'erne, i samme periode som han blev medlem af Socialdemokratiet.

Kjeld Olesens privatarkiv er nu ordnet og registreret hos ABA, og tilgængeligt til brug på læsesalen i Rømersgade.

Kjeld Olesen var minister i både Jens Otto Krag's og Anker Jørgensen's regeringer.

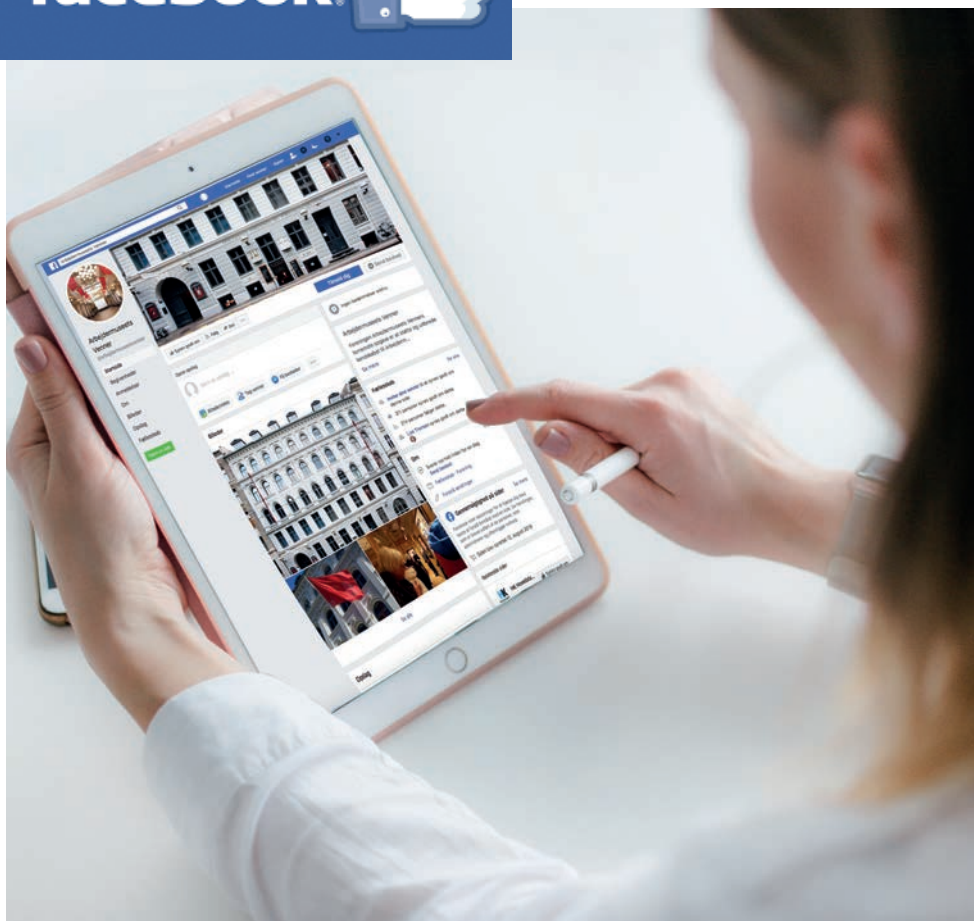
14263

Et lille udsnit af et omfattende materiale, der nu er bevaret for eftertiden i arkivet.

FØLG OS PÅ FACEBOOK

Arbejdermuseets Venner er på Facebook. På vores side kan du læse mere om vores aktiviteter, ligesom du ofte kan finde nyheder om aktuelle begivenheder på museet. Du må også gerne like os!

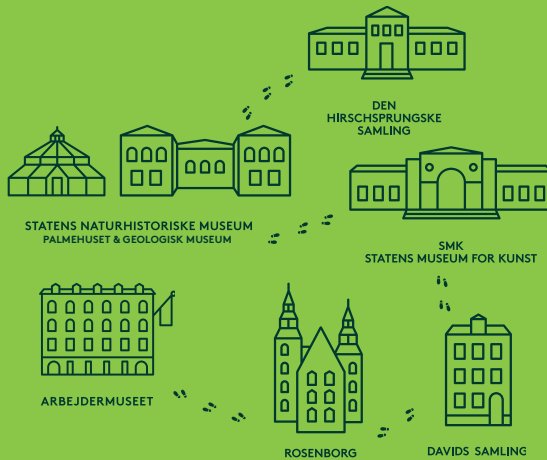

parkmuseerne.dk

1 BILLET 6 MUSEER 50% RABAT

ET ÅR – SEKS BESØG

Med forbehold for prisændringer og trykfejl.

ARBEJDERMUSEET

DAVIDS SAMLING

NYT OM BØGER

KOMINTERNS SKANDINAVISKE NETVÆRK

► AF RASMUS RAVNHOLDT JOHNSEN, ARKIVAR

Hemmelige kodetelegrammer, konspirative hensyn og dobbeltbundede kufferter fulde af kontanter og falske pas er omdrejningspunktet i Den Røde Underverden – hemmelig kommunistisk virksomhed i Skandinavien mellem to verdenskrige, som fortæller om Skandinavians rolle i Kominterns globale netværk og kampen for verdensrevolutionen.

I bogen følger vi udviklingen af de skandinaviske forbindelsespunkter, som – argumenteres det – spillede en vigtig rolle i det globale netværk af kommunistisk undergrundsvirksomhed. Vi er med fra den spæde begyndelse i 1920, hvor den unge nordmand Richard Bodin som bare 19-årig fik ansvaret for et af Kominterns første forbindelsespunkter, nemlig i Vardø i det nordligste Norge, hvorfra penge og propaganda fra Rusland kunne distribueres sydpå. Han blev imidlertid stemplet som lidt af en amatør udi konspirativ virksomhed, da det viste sig, at hele byen inklusive politiet tilsyneladende vidste, hvad der foregik.

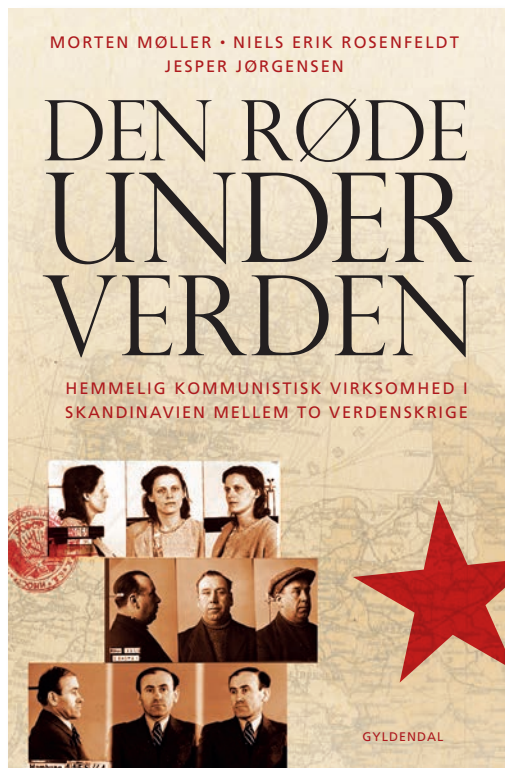
Bogens hovedvægt ligger på perioden i midten af 1930'erne, hvor netværket var vokset i omfang, og hvor der var sket en vis professionalisering af undergrundsvirksomheden. En væsentlig del af bogens kildegrundlag stammer fra 1934 - 1937, hvor det lykkedes den britiske efterretningstjeneste at opsnappe og afkode tusindvis af telegrammer

fra Moskva til forbindelsespunkter i Skandinavien og resten af verden, hvilket giver et unikt indblik i en ellers lukket verden. Vi følger udvalgte personer på forskellige poster i Kominterns hemmelige apparat, og vi får således et ganske personligt indblik i det skandinaviske undergrundsarbejde og de personlige konsekvenser for de involverede. Vi møder blandt andre svenskeren Signe Sillén, mor til to og leder af forbindelsespunktet i Stockholm og Gottlieb Japsen – en sønderjyde, som boede i Moskva med sin kone og barn og rejste Europa rundt som hemmelig kurer med penge og dokumenter i kufferten.

Rent kildemæssigt har forfatterne været udfordret af, at en del russisk arkivmateriale endnu er utilgængeligt, ligesom det i det hele taget er "vanskeligt at skrive en bog om en politisk bevægelse, som investerede mange ressourcer i ikke at gøre opmærksom på sig selv", som det bemærkes. Der er altså fortsat en del ubekendte, når det kommer til

mellemkrigstidens røde underverden. Ikke desto mindre bygger bogen på et ganske omfattende arkivmateriale fra Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv samt en række andre arkiver i og udenfor Skandinavien. Brugen af citerede kilder som indledning til bogens kapitler giver læseren et godt indblik i kildematerialet. Til gengæld skal man være opmærksom på, at noteapparatet i flere tilfælde indeholder spændende informationer og uddybende forklaringer og ikke blot kilde- og litteraturhenvvisninger.

Sidstnævnte hænger formentlig sammen med forfatternes valg af opbygning og sprogbrug. Historien serveres i en dramatiseret nutidsform, hvilket er lidt usædvanligt, når det kommer til seriøs kildebaseret historieforskning, og det vil der givetvis være delte meninger om. Man kan imidlertid sagtens argumentere for, at bogens tema – de hemmelige forbindelser, den dobbeltbundede kuffert, de kodede telegrammer og de konspirative hensyn – berettiger de fortælletekniske greb. Den Røde Underverden formår virkelig at forbinde den personlige fortælling med de historiske hovedlinjer. Det er spændende og fængende læsning.

MORTEN MØLLER, NIELS ERIK ROSENFELDT OG JESPER JØRGENSEN:

Den Røde Underverden – hemmelig kommunistisk virksomhed i Skandinavien mellem to verdenskrige.

Gyldendal 2019.

Bogen får 5 ud af 6 røde faner.

Kære venner

Støt dit yndlingsmuseum og din yndlings-museumsrestaurant igennem en svær tid! Kom på besøg, book et bord, køb et gavekort, inviter familie og venner til vores dejlige smørrebrødsbord!

Husk at godt håndværk, stolte traditioner og den helt særlige Øl-Halle stemning gør den historiske kælderbeværtning til det helt rette sted at mødes med familie, venner og andet godfolk.

Vi glæder os til at se jer i Café & Øl-Halle "1892", når hjulene går i gang igen. Forhåbentlig inden alt for længe.

SOM MEDLEM AF ARBEJDERMUSEETS VENNER FÅR DU

- **GRATIS ADGANG** til museet
- **10% RABAT** i museumsbutikken
- **10% RABAT** i Café & Øl-Halle "1892"
- **INVITATIONER** til at deltage i særarrangementer, udstillingsåbninger, koncerter og foredrag
- **GRATIS ADGANG** til arrangementer i Selskab for Arbejderhistorie
- **BLADET** "Nyt om Arbejdermuseet" sendt til din adresse tre gange om året.

BESTYRELSEN FOR

ARBEJDERMUSEETS VENNER:

Formand:

Gunda Sjøberg
21 41 94 61 gunda.sjoeberg@gmail.com

Næstformand:

Erik Juul Andersen
40 31 43 73 erik@rejsescenen.dk

Kasserer:

Joan Jensen
21 61 23 26
Vanlose.jensjoan@gmail.com

Best.medlem:

Bendt Thuesen
21 58 01 19 Eogbthuesen@gmail.com

Best.medlem:

Leif Max Hansen
21 27 98 66 leif.max.hansen@gmail.com

Best.medlem:

Søren Bak-Jensen
33 48 03 00
Sbj@arbejdermuseet.dk

Best.medlem:

Tom N. Jensen
29 67 87 46
tom.jensen@webspeed.dk

Suppl:

Jytte Andersen
40 85 00 45
Jytteandersen66@gmail.com

Suppl:

Ulla Jeppesen
40 20 30 08 Ujeppesen@gmail.com

Bestyrelsen (forreste række fra v.):

Bendt Thuesen, Erik Juul Andersen, Gunda Sjøberg, Jytte Andersen, Ulla Jeppesen.

(Bagerste række fra v.) Leif Max Hansen, Joan Jensen, Tom Jensen, Søren Bak-Jensen.

ARBEJDERMUSEET

Arbejderbevægelsens bibliotek & arkiv

MEDLEMSKORT

FOR ARBEJDERMUSEETS VENNER

GÆLDER FOR 2020

MELD DIG IND
I VENNEFORENINGEN:
BRUG KUPONEN
ELLER MELD DIG IND PÅ
WWW.ARBEJDERMUSEET.DK

Jeg vil gerne være medlem af Arbejdermuseets
Venner: sæt kryds, send kortet til os eller afleverer det
i museumsbutikken.

Kontingentsatser:

Studerende	☐	100 kr.
Enkeltpersoner	☐	250 kr.
Par	☐	400 kr.
Foreninger (indtil 100 medlemmer)	☐	600 kr.
Foreninger (fra 100-500 medlemmer)	☐	1.300 kr.
Foreninger (over 500 medlemmer)	☐	2.000 kr.

HUSK
VENLIGST
PORTO

NAVN:

ADRESSE:

POSTNR. OG BY:

E-MAIL:

Arbejdermuseets Venner
Arbejdermuseet
Rømersgade 22
1362 København K

Afsender:

Arbejdermuseets Venner Rømersgade 22 1362 København K

POST

PP

DANMARK

BLIV VEN MED VENNERNE!

Foreningen Arbejdermuseets Venners fornemste opgave er at støtte Arbejdermuseet. Ud over at støtte op om det gode formål får du samtidig glæde af en mængde fordelagtige tilbud. Særlige arrangementer, gratis adgang til museet og 10% rabat i butikken.

Kom med 'hjem til vores historie'
– bliv ven med vennerne!

ARBEJDERMUSEET

Arbejderbevægelsens bibliotek & arkiv